

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Bézs évre.....	24 kor. (12 fr)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hóra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr)
Videkre.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap

korán reggel.

Únapp és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Szerda, május 11.

A magyar nyelv tanítása.

Kolozsvár, május 11.

I.

Minden valamire való ország szereti, félti, becsüli a nyelvét s úgy megköveteli annak tisztelését, mintha szentség lenne. Nem is csoda. Ebben látszik meg, szabadság lakik-e abban az országban, vagy nem. Magyarország névleges önállóságát, valóságos állapotát semmi sem mutatja annyira, mint az, hogy itt aránylag a magyar nyelv az összes beszélt nyelvek közt a hamupipőke. Megtűrik de nem tisztelik. Miért? Azért, mert a magasabb politika így követeli. Az a magasabb politika, a mely miatt Magyarországot ki tudja, mikor jut el a persónál unió igazságos állapotába. Ha más országok elbírták meg tudni, hogy egy második ezredévét megkezdett, nagy történelmi multtal, elsőrendű hivatással bíró országban még most ütik össze a fejüket a bölcsek, hogy legyen hát valami kis becsülete a magyar nyelvnek is a többi jövevény közt, — megfullad a kacagástól, vagy a legjobb élecek pályázatán aranyakat nyer vele. Mert nem tréfa dolog ez. Nem jelent sem többet, sem kevesebbet, mint azt, hogy most már a mi boldogtalan hazánk fő gondviselői most gondolnak arra, legyen már valami külső biznysága is az ország magyar voltának. Mert eddig nem jutott igazán észükbe. Elképzelhetetlen botrányos állapot volt az, hogy hoznak törvényeket, — írott malasztokat — a magyar nyelv tanítására, de komolyan soha végre nem hajtották, mert nem akarták. Aztán legyen ilyen állapot mellett a magyar államnak tekintélye.

Okulva a multakon, a fájdalom tapasztalatokon, most sem bizonyunk a magyar nyelv akciójában. Megmondjuk, miért. Mert a jó akarat, a komoly fellépés mellett még más is kell: a dolog nemzetiségi oldalának ismerete. Már pedig szégyenletes igazság, hogy nálunk még a nép nyomorúságát, elszegényedését, a kivándorlás okait is jobban

ismerik, — pedig ez a tudás sem ér egy ütet taplót — mint a nemzetiségi kérdést. Nem ismerték 1867-ben, nem azután sem. Mert a nemzetiségi kérdés ismeretéhez nem elég a miniszteriumban való pipaszó melletti bölcsekedés. Oda tapasztalat kell, azt pedig személyesen kell szerezni. Elég csak rámutatni a közelmultra. Széll Kálmán a haza kis bölcse csinált nemzetiségi politikát, holott a néhány száz és oláh nemzetiségi képviselőn kívül nemzetiséget a szemével sem látott. A dologhoz pedig egy szikrát sem értett. Most Biharország a világ közepe, mert ott van Geszt is. Most is foly ugynevezett tapintatos nemzetiségi politika s tessék, egyszerre csak ámul, bámul a világ a biharmegyei zendülésekről hallva. Így ismerik nálunk a népet s így a nemzetiségi mozgalmakat.

De miképpen függ össze a nemzetiségi kérdéssel a magyar nyelv tanításának ügye? Nagyon egyszerűen.

A magyar nyelvet nem a magyarnak kell külön megtanítani, hanem a nemzetiségeknek. Úgy de azok fájnak tőle s rámutatva hőmi iskolai autonómiákra, kiváltságra, egyszerűen nem fogadják be a kopogtató magyar nyelvet. Ekkor kellene fellépni teljes erővel, határozott eréllyel a magyar államhatárolomnak s azt a bezárt iskola kaput nem döngötnie, hanem betörnie kell. Ha utban áll az autonómia, — el vele. A magasabb érdekeknek győznie kell az alacsonyabb érdekek szemben. De a kormányok soha sem lépnek fel így, hanem szépen engedelmet kérve meghátrálnak a dászkal és a lehrer ur elől.

Ezért nem igazi a magyarosodás, ezért nem ott halad, a hol kellene, hanem csak a külső látszat szerint. Igazán komolyan véve, a magyarság csak a természetes szaporodás arányában halad, de hódításról ez ideig szó nem lehet. Az állam nem akar hódítani, a nemzetiségek pedig nagyon is akarnak földben, pénzben, befolyásban, lélekszám arányban. A tiszta igazság

az, hogy ha a mi drága nemzetiségeink intelligenciája akkora lenne, mint a miénk, az alsóbb népreteget teljesen felszították volna már eddig. De ha kinyitjuk a szemünket és látunk, megláthatjuk, hogy ma a nemzetiségi törekvések céltudatos munkája éppen a nemzetiségi intelligencia megteremtése és szervezése. De persze Erdély nagyon messze van Budapeستől, onnan ezt meglátni, megtudni nem lehet.

Most nemsokára ül össze egy bölcse kupaktanács odafenn. Süt ki majd csodálatos szép terveket, a melyek, mint az eddigiek, a valóságban képtelenségek.

Idé fűggesztünk egy komoly, célhoz vezető indítványt. Hátha nem lesz falrahányt borsó. Azt az anketét az oktatásügyi miniszter repítse szét az ország minden nemzetiségi vidékére, vármegyéjébe a tanfelügyelőkhöz. Aztán az a felhatalmazott kiküldött induljon el a tanfelügyelőhöz — de ne előzetes tudatás, hírüladás után — falura. Ne az állami iskolákat látogassák meg csupán, hanem főképpen azokat az autonómias nemzetiségi, egyházi iskolákat. A mit így tapasztalnak, azt tálalják ki egy második anketén. Akkor lesz eredmény — talán a magyar nyelv tanításának elrendelése körül. Addig nem.

Koréh Endre.

ORSZÁGGYÜLÉS

A képviselőház ülése.

— Express tudósítás. —

Budapest, május 10.

Elnök: Perczel Dező megnyitja az ülést tizenegy órakor, mert a Rákóczi konferencia és az osztályok sorsolása az ülést előtti lefogalt egy órát. Indítványozza, a Ház vegye jegyzőkönyvébe Jókai halálán való részvételt. A bejelentések során Csanádmegye kérvényt intézett a Házhoz, hogy a kabinettiroda ne küldjön német átiratot a megyéhez.

Madarász József helyteleníti, hogy a kabinettiroda német átiratot küldött a Házhoz.

Elnök: Nem a Házhoz, hanem Csanádmegyehez.

De megharsant a kürt és kezdetét vette a gyakorlat.

Még egyszer megcsókoltuk egymást, (mi és a butykoska) aztán a kapitány ur két legénye szíves közreműködésével nyeregbe pattant, én pedig gyalog ügettem a századom felé.

Az első század első szakaszának voltam parancsnoka s így minden harcgyakorlatnál őrási felelősség nehezedett vállamra, lévén állandóan előőrs szolgálata kirendelve.

A rendithetlen bizalmat, mit ilyformán belém helyeztek, nem is pazarolták érdemellenre, mert egyszer sem volt reá eset, hogy csapatom az ádáz ellen meglephetet volna, ami csakis annak köszönhető, hogy sohase mulasztottam el télen egy bakát olyan helyre állítani, hogy az esetleg rövidlátó ellenség okvetlen beleütközék, nyáron pedig nem mentem aludni addig, míg az ellenség előőrsét fel nem kutattam, mikor is rövid fegyverszünetet kötve, nyugodtan pihenhetünk ki mindnyájan — ők is, mi is — a mult éjjel fáradalmait.

Mikor pedig a kiállított őrszemek észlelték, hogy a háttérben nagy dolgokon spekuláló nagyobbfejűek már igen türelmentlenül kezdenek hadonászni, jelölték annak, hogy nem értik, hogy még mindig nem ütköztek össze az előőrsek, hát minden további parancs nélkül megkezdtek a harcot, vagyis elűstötték a puskájukat, mire mi is felébresztünk, a heves küzdelemre bocsátkoztunk immár csak szundikálva, mert tisztességes alvásról ilyen elmégesedett viszonyok között szó sem lehetett többé.

Ezzel is előőrszolgálatra mentünk a közeli magaslatokra.

Délfelé járt az idő, gyönyörűen sütött a nap, hidegen ragyogó sugarait szemelvakítóan verte vissza a hatalmas hőmező, a melyen az apró jegecek myriád briliánsként csillogtak, sziporkáltak, a gyönyörű látvány volt.

Madarász: Mindegy, megbotránkozásom ki kell fejezni.

Tisza István gróf: Lapokból értesült Csanádmegye határozatáról, a kabinettirodában azt a felvilágosítást kapta, hogy csak blankettás elintézkedést küld német átiratot, mert ott a blanketta német. Mikor értesült a király a megye határozatáról, meghagyta, magyar blanketták készítését.

Madarász megnyugszik az elintézés módjában.

Tisza gróf határozati javaslatot nyújt be a kvótabizottság megalakulása dolgában, beterjeszti a számvevőszék jelentését s a kormány 1902. évi jelentést.

Elnök: Kéri a Házat, hogy eltérve a napirendről a bizottságok megalakítása előtt előbb a pénzügyminiszternek adassék meg az engedély előterjesztésének megtételére az 1904. évi költségvetésre vonatkozólag.

Lukács László m. kir. pénzügyminiszter mielőtt rátérne az exposéjára, ismerteti az 1902. évi zárszámadást. Az 1902. évi költségvetési törvény 187000 koronában állapította meg a többletet, a zárszámadás szerint 1 458 000 koronával haladta meg a bevételt a kiadást, a tényleges eredmény valamivel még kedvezőbb volt, noha a kormány nem vette föl a 32 millió kölcsönt, melyre a törvény felhatalmazta s melyet a költségvetésen kívül vehetett volna fel.

Az állam nemcsak eleget tett minden kötelezettségének, hanem 6 400 000 korona bevételi fölösleg mutatkozott és a pénztári eredmény 29 millióval volt kedvezőbb, mint az előirányzatban.

A rendes kezelésben 39 millióval volt kedvezőbb az eredmény az előirányzatnál és azt az óvatos pretimánusnak lehet köszönni.

Hogy a pénztári fölöslegre pedig nagy szükség van, azt megmutatta a törvényen kívüli állapot, mikor ez tette lehetővé az államháztartást. Előre jelzi, hogy az 1903. évi zárszámadás nem lesz oly kedves, mint az 1902. diki. Az exlexben, adóban és jogi illetékekben 51 millióval még kevesebb folyt be és ehhez járul 4—5 millió egyéb hiány. (Zaj. Felkiáltások a jobb oldalon.)

Ezt köszönhetjük az obstrukciónak. (Zaj.)

Lukács László: Hogy ez a nagy vizsgálás nem rendítette meg az állami háztartásunkat, köszönhetjük azt a pénztári készletnek, a jó termésnek és a buza jó árának.

Az 1904. évi költségvetési irányzatban nagy az emelkedés és már a rendes kiadások is abnormis emelkedést mutatnak. Tömegek új költség háramlik az új törvények és törvényjavaslatok révén az államháztartásra, melyek közt az államvasuti alkalmazottak részére 6 millió 600 000 kor. van felvéve.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Egyetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyeszkög centiméterenként 8 fillér.

Iparosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilttér megállapodás szerint.

A miniszter azután ismerteti a költségvetés tétel it. Horvátország belbiztatása 3 millióval emelkedik, az országos betegápolás 3 és fél millióval, a községi és körjegyzők fizetés rendezése 2 320 000 korona költséget követel, a kereskedelmi tárca kiadása 9 7 millióval, a földmívelésügyi miniszteriumé 1 1/2 millióval, a kultuszé 2 6 millióval, az igazságügyi 145 000 korona a honvédelmi miniszterium rendes kiadása a 55 000 koronával, rendkívüli kiadás 169 millió koronával van előirányozva a mi 79 millió koronával nagyobb, mint tavaly. Ezt kizárólag annak a 77 millió korona hitelnek fölvétele idézte elő, mely beruházásra való.

A belügyminiszterium átmeneti kiadása 4 850 k.-val emelkedik, melyben 4 680 000 korona van felvéve a megyei alkalmazottak fizetésére. A rendes bevétel 34 492 591 koronával nagyobb összegben van előirányozva, mint a mult évben.

Lukács így fejezte be exposéját: kétségtelen azután, hogy a közeljövőben oly nagy mértékben fognak szaporodni a kiadások, hogy azokat a mai bevételekből fedezni nem lehet. Szerencse még, hogy az általános gazdasági fellendülés kezdetén vagyunk, sietnünk kell a kiegyezés és a kereskedelmi szerződés megkötésével. Sajnos azonban, hogy nem lehet csupán a gazdasági fellendülésben bízni, főleg mikor pozitíve tudjuk, hogy mely kiadások fognak emelkedni. Gondoskodni kell tehát a bevételek szaporításáról. Azon a fordulóponton, a melyhez már eljutottunk, kéri a képviselőházat, hogy az államháztartás egyensulya fenntartására irányuló törekvésben a kormány támogatassék.

Nyiri Sándor többszövevényes jelentést terjeszt be, a mire szünet következik.

Szünet után a bizottságokat választották meg. Az eredményt holnap hirdetik ki. A delegáció tagjait is megválasztják holnap.

A japán—oros háború.

— Express tudósítás. —

Budapest, május 10.

Budapestre ma a következő táviratok érkeztek:

A Reuter-ügynökség magántudósítója jelenti Port-Arthurból mai kelettel: Alexejev helytartó a cárhoz táviratot intézett, hogy fohadiszállását Kharbinba teszi át. Hivatalosan hírlik, hogy Kuropatkin vezérkara Liaojangban maradt és nem szándékozik feladni jelen állását. Az admirális jelentése szerint Jessen tengernagy hajóhada Vladivosztokban van.

Az orosz távirati ügynökség tudósítója jelenti Mukdenből tegnap délutánról: A japánok járőreik, kik Góngvancsenget meg szállították, Liaojang irányában mutatkoztak.

Akkor pillantottam oda, mikor kihúzta a fegyver závarzatát.

— Mit csinálts te gazember? — kérdeztem tőle nyájasan, de megdöbbenve.

— Hadnagy ur kérem, tessék megengedni... nekem muszáj lelőni azt a rókát, különben belehalok, — könyörgött reszketve az izgalomtól.

— Megbolondultál? Most itt lőni? Elment az eszed?

— Mindent magamra veszek, hadnagy ur, azt fogom mondani, hogy véletlenül sült el.

Remek gondolat! Hogy ez nekem nem jutott az eszembe. Villángyorsan fordultam a többiekhez:

— Kinek van itt egy jó puskája?

Néhány másodperc múlva már megtöltve volt egy puská a kezemben.

— Most vigyázz, — szóltam halkan a tizedesnek — előbb lövök én, aztán ha hibáztam, löhetsz te is, de — fordultam komolyan hozzá — ha becsuknak ezért valakit, az te leszel.

— Csak löjünk már! — ujjongott a kamasz.

Féltérde ereszkedtem és felemeltem a fegyvert. A róka hirtelen megállt és nyugtalanul szimatolt körüli.

Soha szebb célpontot ennél...

— Bumm... bumm! — dördült el majdnem egyszerre a két fegyver s a vörösbundás nagyot szökött a levegőbe, azután mint egy zsák, úgy zuhant vissza a hóra.

Meg se mozdult többet.

— Brávó! Igazán derék két lövés volt — hangzott mögöttem e pillanatban.

— Mintha kigyó mart volna meg, úgy fordultam vissza: — az őrnagyom volt.

— Megcsipett!

Diadalmamormorot hirtelen és tetemesen éreztem csökkenni.

Ugy megzavart e kellemes és nem várt viszontlátás, hogy egy pillanatra szóhoz sem jutottam.

Schuster Emil

Norinbergi, diszmű, játék, sport, vadászati és fényképészeti kellékek áruháza.

Kolozsvár, Mátyás király-tér. (Gróf Rhédey-palota.)
Telephon: 183. Telephon: 183.

